

UDK: 929.9 Sv. Vlaho-Dubrovnik
Izvorni znanstveni prilog

SVETI VLAHO DRŽAVNA ZASTAVA DUBROVAČKE REPUBLIKE

Josip LUETIĆ, Dubrovnik

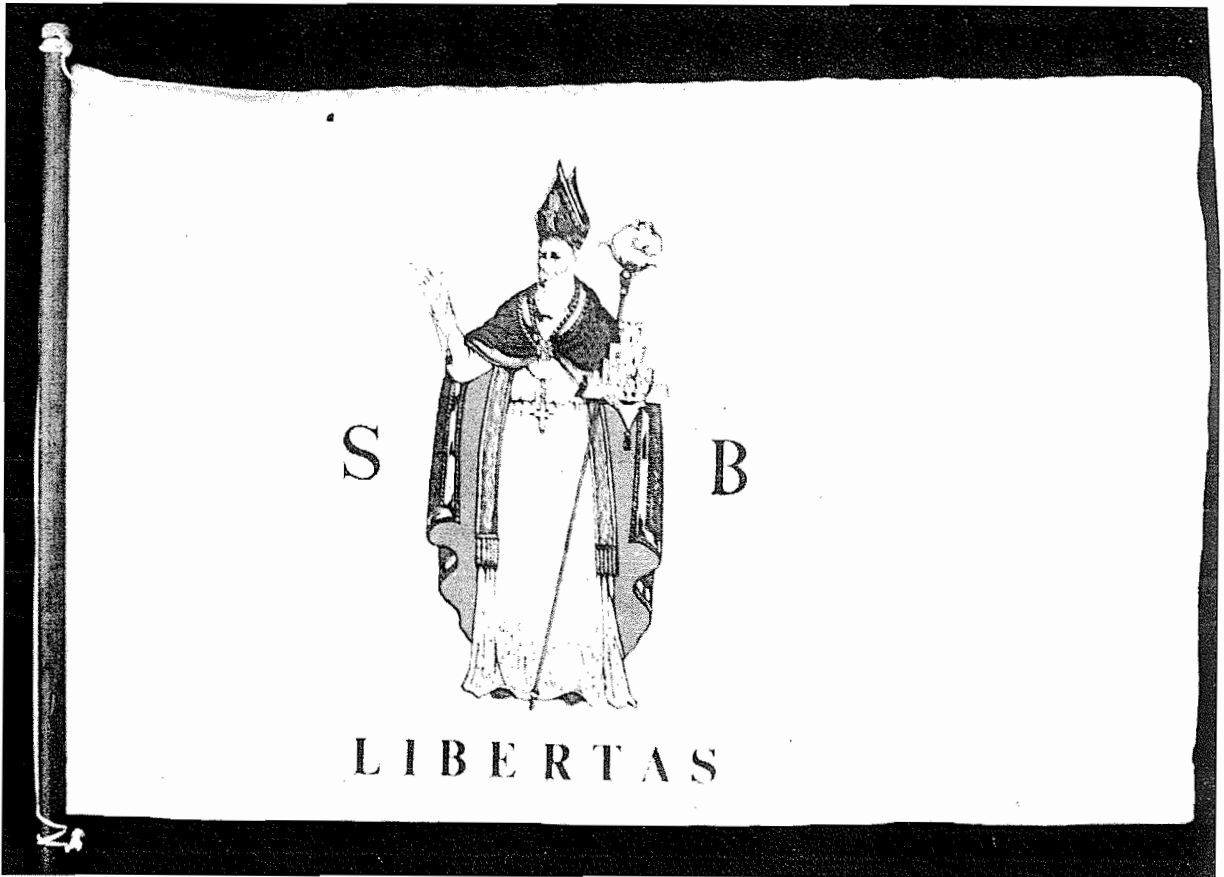
Hrvatske jadranske srednjovjekovne komune imale su svoje vlastite zastave, a među njima najistaknutija i u kontinuitetu najstarija bila je zastava Dubrovačke Republike.

Prije nego što su velike pomorske države imale propisane zastave, još 1272. dubrovačka zastava bila je službeno juridički zacrtana propisnim obilježjem u Statutu dubrovačke komune kao »*Vixillum S. Blasii*«. U mnogim starim zemljopisnim kartama i portolanima svjetskih najpoznatijih kartografa, počevši od 14. stoljeća, nalazi se naslikana (češće u bojama) zastava Dubrovačke Republike.

Kao pečat pune državnosti, zastava dubrovačke države izrađivala se u pačetvorinskom obliku od domaće fino obrađene vune ili od uvezenog lanenog ili sličnog platna, ili rjeđe od domaće svile (ponajviše iz Konavala). Ta se zastava vijorila na krmenome zastavnom kolju, ili na velejarbolu (to je ovjekovječio na svojoj slici – ulje na platnu – najveći hrvatski renesansni slikar N. Božidarević, rodom iz Kručice ponad Slanoga, koja se nalazi u sakralnome muzeju dominikanskog samostana u Dubrovniku), ili se vijala na vrhu oblice (lantine) krmenog jedra, ili na kraju šošnjaka svih trgovačkih jedrenjaka ili ratnih brodova Dubrovačke Republike.

Sporedna dubrovačka zastava bila je bijele boje (takva je podloga bila i za glavnu državnu zastavu Dubrovačke Republike) s natpisom (u sredini) LIBERTAS. Jedna druga dubrovačka sporedna zastava (na bijelom polju u bojama ucrtan grb Dubrovačke Republike) služila je kao atribut osobe na brodu (bilo člana brodske momčadi ili broskog putnika), a postavljala se na zastavnom koplju na vrh kosnika. Ratni brodovi dubrovačke države isticali su još i plamenac s likom svetoga Vlahu (vodoravno smještenog u gornjem vrhu plamenca). Osim tiskanih radova, tabela, objavljenih grafičkih priloga, arhivskih dokumenata koji nam zorno tumače i govore o glavnoj – državnoj kao i o sporednim zastavama Dubrovačke Republike, do danas je prisutna sačuvana originalna bogata likovna građa (ulja na platnu, tempere, akvareli itd.) koja nam najslikovitije i najvjerodostojnije prikazuje državnu (i one sporedne) dubrovačku zastavu, a u Pomorskome muzeju (pa u Dubrovačkome muzeju i drugdje) Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku sačuvane su originalne te državne zastave koje su se vijorile na trgovačkim jedrenjacima dubrovačke države u 18. i u početku 19. stoljeća, a koje

su diljem svjetskih luka i morskim prostranstvima po svim tadašnjim najpoznatijim nautičkim rutama prenosili slavu hrvatske brodogradnje i nautičko-trgovačke djelatnosti. Nakon 1358. – prema ugovoru s Ugarsko-Hrvatskim Kraljevstvom – dubrovački su trgovački i ratni brodovi vijorili »hrvački« stijeg.

Zastava svetoga Vlaha –
državni stijeg Dubrovačke Republike.

Dubrovački su pomorci kult sv. Vlaha najdjelotvornije prenosili diljem čitavog svijeta ponosno vijoreći brodsku državnu zastavu svečeva lika. Osnivali su župe i gradili crkve svoga sveca u stranim lukama (poznate su one u Gènovi i u Goi, sa svojom kolonijom Sao Braz). Državna zastava Dubrovačke Republike vjekovima se vijala na trgovačkim jedrenjacima i na ratnim državnim brodovima ove hrvatske jedine izrazito pomorsko-trgovačke države sve do 17. prosinca 1807, kad je A. Lauriston, general okupacijske francuske armije u Dubrovniku, pismenim aktom naredio još uvijek formalno vladajućem Senatu Dubrovačke Republike da svoju zastavu svetoga Vlaha zamijeni tuđinskom stranom zastavom Napoleonove Italije. Od te naredbe pa do Napoleonova dekreta o ukinuću Dubrovačke Republike prošlo je samo 35 dana kad je (stvarno, a ne formalno /po međunarodnom pravu/, po međunarodnim propisima dubrovačka je država de iure prestala tek 1815) ta dotad hrvatska pomorska zastava zauvijek brisana sa službenih popisa (tabeliranih prikaza) svjetskih pomorskih država.

IZVORI I LITERATURA

Historijski arhiv Dubrovnik, Cons. Rogatorum, 134,135, 200, f. 173, 135, 24 itd.; Historijski arhiv Dubrovnik (dalje samo HAD), Marittima 56–2/7, f.; *Libro delle spese...*, f. 6v; *Diversa della Navigazione* /36/ 56–8/4, f. 347v; *Diversa de Foris*, 54–173, f. 108v; 54–226, f. 132; *Guardie et armemento*, IX, 6, f. 49; IX–11 iz 1574. godine, f. 12, 12v i f. 15; iz 1554. 24. ožujka f. 5v itd.; *Libro delle spese che sono fatte sopra il Bastimento »Il Commerciante«* – 56–2,sv.7; *Diversa della Navigazione*, 56–8, sv. 3 i 4, f. 156, 346 i 347. Tiskani proglaš o zabrani vijanja zastave Dubrovačke Republike glasilo je ovako:

Podpisan Genero od Divisioni Sapovjednik
ALESSANDRO LAURISTON

(Su podpis prilican) Colonello Godar Sapovjednik Namiescten
od Okolixcia Dubrovachkoga

*Po sapovjedi Prisvjetloga Gospara Glavnoga Marmont, sabranjeno je svakome Broddu Dubrovaskome koji se dieli is Dubrovnika, brodit s drugom Bandjerom, negoli s'Italijanskom. Kogod bi se suprostavio ovoj sapovjedi bichje uhitjen i stavljen u Tamnizu do odredjenja Generala Sapovjednika od Divisioni... Comisar od Polizie, i Capetan od Posta darsgashije pomgnivo okko visce Podbuniteglja i Mutioza, i opovighjehchieh Sapovjedniku od Dubrovnika. V. BRAJKOVIĆ i E. PAL-LUA, *Zastava, Pomorska enciklopedija*, Leksikografski zavod, Zagreb, MCMLXIV, str. 205–210; *Augustin JAL, Glossaire Nautique*, Paris, 1848. – PAVILLON, str. 1148 i dalje. Francuski izraz za zastavu (*pavillon*) A. Jal u prijevodu na hrvatski u tom svome najznačajnijem pomorskom leksikonu prevodi na hrvatski *stjeg*: G. PASCH, *Pavillons des villes de la cote Dalmate au Moyen age*, Neptunia, Paris, No. 77/1 – 1965; M. REŠETAR, *Dubrovačka numizmatika I* (historijski dio), Sremski Karlovci, 1924. str. 619; ISTI, *O dubrovačkoj zastavi*, »Dubrovnik«, br. 30–35, Dubrovnik, 1909; S. de SHEVIGNY, *La science des personnes da la cour de l'epee et de la robe*, Paris, 1713, str. 170; P. CORONELLI, *Isolario...* Parte I, Venezia, 1696, str. 288 – tu su reproducirane slike zastava 83 države, a pod rednim brojem 61. nacrtana je dubrovačka sporedna zastava; SAVERIEN, *Dizionario istorico, teoretico e pratico di marina – tradotto dal Francese*, In Venetia, MDCCLXIX, str. 348, 349 i 356 – pod rednim brojem 61. donosi crtež i opis dubrovačke zastave, ali je zastava svetoga Vlaha pogrešno opisana; *Tableau de tous les pavillons que lon arbore sur les vaisseaux dans les quatres partie du monde avec une esplication de tus les agres et manevres des vaisseaux*, Paris, 1782; *Tavola dimostrativa delle bandiere che s'inalberano a bordo de bastimenti di guerra e mercantili di tutte le nazioni* – tu su objavljene dvije dubrovačke zastave – Trst, 1800 – presso G. Orlandini; *Prospetto generale delle bandiere che si alberano a bordo dei bastimenti di guerra e mercantili di tutte nazioni all'epoca del primo gennaio 1804* – Raccolte e delineate da Vincenzo Scotti – Vic. Vieller*

Inc; J. LUETIĆ, *Galijica Dubrovačke Republike*, Mornarički glasnik, Split, 1959, br. i, str. 59; ISTI, *Brodovlje Dubrovačke Republike XVII. stoljeća*, GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA Pomorskog muzeja u Dubrovniku, 1964, str. 148 i 158; L. VOJNOVIĆ, *Pad Dubrovnika*, Knjiga I, str. 11–12, Dubrovnik 1908. – interpretira zaključak dubrovačke vlade o svojoj zastavi: dok u izvoru taj zaključak glasi ovako: »La prima parte e di accomettere alli S. Senatori off. alla Sopraintendenza della Navigazione, che scrivono alli nostri consoli Nazionali che dicano alli nostri capitani, ch'essendo la nostra Bandiera principale quella S. Biagio, questa sempre debbsno tenere sulla poppa del Bastimento e ch'essendo la nostra Bandiera secondaria Libertas possano servirsi anche di questa come di Bandiera secondaria, e che li descrivono i colori della detta Bandiera secondaria: e di terminare che li nostri capitani alla loro spedizione debbano for vedere la Bandiera di Santo Biagio in grande« (HAD. *Consilium Rogatorum*, sv. 200, f. 24); J. LUETIĆ, *O državnoj zastavi Dubrovačke Republike*, Zadar, 1967; ISTI, *Još novo o državnoj zastavi Dubrovačke Republike*, časopis Dubrovnik, br. 1, 1968; ISTI, *Pomorci i jedrenjaci Republike Dubrovačke*, Matica hrvatska, Zagreb, 1984, str. 307–321; A. VUČETIĆ, *O dubrovačkoj pomorskoj sili do svrhe srednjega vijeka*, u: *Programma dell'I. Ginnasio di Stato in Ragusa alla fine dell'anno scolastico 1871–1872*, Ragusa, 1877, str. 18. Vučetić je prvi pisao o hrvatskoj zastavi na brodovima Dubrovačke Republike.